

MUUDATUSED ELAMISLOA JA LÜHIAJALISE TÖÖTAMISE REGISTREERIMISE MENETLUSES 01.01.2016 Tööandjatele ja ettevõtjatele

Välismaalaste seaduses jõustuvad mitmed muudatused 01.01.2016. Lisaks on muudatused rakendusaktides.

- Välismaalaste seaduse (VMS) uus redaktsioon:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/117122015014>
- Tähtajalise elamisloa ja selle pikendamise ning pikaajalise elaniku elamisloa ja selle taastamise taotlemise kord ning elamisloa taotlemise vormid
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122015003>
- Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord ja taotluse vorm
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110122015003>
- Legaalse sissetuleku määrad <https://www.riigiteataja.ee/akt/108122015012>
- Välismaalaste seaduses sätestatud teavitamiskohustuse täitmise kord
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110122015004>
- Välismaalaste seaduses sätestatud säilitamiskohustuse täitmiseks vajalike andmete ja dokumentide loetelu <https://www.riigiteataja.ee/akt/110122015002>

1. Lühiajalise töötamise registreerimine

Lühiajalist töötamist on võimalik edaspidi registreerida ka **renditöötajale** kasutajaettevõtte juures töölepingu seaduse § 6 lõike 5 tähenduses (VMS § 106 lg 7). Muudatuse tulemusena on Eesti tööandjatel võimalus värvata välismaalasi personalirendiettevõtete kaudu. Lühiajalise töötamise puhul võetakse välismaalasele makstava tasu maksmise aluseks personalirendiettevõtte põhitegevusala asemel **kasutajaettevõtja põhitegevusala** (VMS § 107 lg 2¹). Renditöö võib registreerida lühiajalise töötamisena, kui Eestis registreeritud tööandja tegutseb **renditöö vahendajana** ning tööandjal on deposiidis vahendid vähemalt **kümne protsendi ulatuses töötasufondist**, mis tagaks renditööga seotud nõuete ja kohustuste katmise (VMS § 106 lg 8).

Täienevad lühiajalise töötamise registreerimisest keeldumise alused – sätted tööandja kohta on täiendatud ka kasutajaettevõttega (VMS § 108 lg 1).

Lisandub lühiajalise töötamise registreeringu lõppemise alus, kui välismaalase ajutine viibimisalus lõppeb või saab elamisloa (VMS § 109¹).

Lühiajalise töötamise registreerimisel esitab tööandja:

- 1) Taotlus – **NB! uus ankeetvorm**
- 2) välismaalase foto;
- 3) riigilõivu tasumist tõendav dokument või andmed riigilõivu tasumise kohta;
- 4) koopia välismaalase reisidokumendi isikuandmetega leheküljest.
- 5) Lisadokumendid:
 - a. Renditöö - dokumendid, mis tõendavad, et tööandjal on deposiidis vahendeid vähemalt kümne protsendi ulatuses töötasufondist;
 - b. välismaalase loominguks tegevuseks Eestis - erialast ettevalmistust või kogemust tõendav dokument;
 - c. töötamiseks kutseõppe või kõrgharidustaseme õppe eesmärgil praktika korras välisriigis asuva õppeasutuse või üliõpilasorganisatsiooni vahendusel või välisriigis asuva õppeasutuse suunamisel, kui see on õppeprogrammi osa - lähetava üliõpilasorganisatsiooni või õppeasutuse tõend;

- d. töötamiseks noorteprojekti või -programmi raames, kui noorteprojekt või -programm on Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt tunnustatud - välismaalase ja noorteühingu vahel sõlmitud vabatahtliku teenistuse lepingu koopia;
- e. välisriigi diplomaatilise esinduse teenindamiseks - Välisministeeriumi luba välisriigi diplomaatilise esinduse teenindamiseks;
- f. ekspert, nõustaja või konsultant - erialast ettevalmistust tõendav dokument;
- g. seadmete paigaldaja või oskustööline- erialast ettevalmistust tõendav dokument

2. Tähtajalise elamisloa taotluse esitamine Eestis

Üldjuhul tuleb elamisloa taotlus esitada välisriigis Eesti välisesinduses, kuid erandite hulka, kellel on võimalik elamisloa taotlus esitada Politsei- ja Piirivalveameti teeninduses, lisanduvad järgmised alused:

- välismaalane, kellel on õigus viibida Eestis ajutiselt elamisloa kehtivuse lõppemist 90-päeva või 183 päeva (VMS § 216 lg 1 p 5¹);
- välismaalane, kes taotleb tähtajalist elamisluba püsivalt Eestisse elama asumiseks (VMS § 216 lg 1 p 5²);
- välismaalane, kes viibib Eestis seaduslikult, kui ta taotleb elamisluba õppimiseks vabatahtlikuks teenistuseks Haridus- ja Teadusministeeriumi tunnustatud noorteprojekti või -programmi raames (VMS § 216 lg 1 p 14³);
- välismaalane, kes viibib Eestis seaduslikult, kui ta taotleb elamisluba õppimiseks riiklikult tunnustatud õppekava alusel bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel põhinevas õppes (VMS § 216 lg 1 p 14);
- välismaalane, kes on omandanud Eestis kõrghariduse rakenduskõrgharidus- või bakalaureuseõppes, bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel põhinevas õppes, magistriõppes või doktoriõppes (VMS § 216 lg 1 p 14¹);
- välismaalane, kes omab tähtajalist elamisluba töötamiseks Eestis õppejõuna või teaduslikuks tegevuseks (VMS § 216 lg 1 p 14²);
- viimases kolmes punktis nimetatud välismaalase abikaasa, alaealised lapsed ja täisealised lapsed, kes terviseseisundi või puude tõttu ei ole suutelised iseseisvalt toime tulema (VMS § 216 lg 1 p 25).

3. Tähtajaline elamisluba töötamiseks

Elamisloa taotlemiseks vajalik Töötukassa luba ei ole enam isikuline ja **Töötukassa** võib ettevõttele anda **loa ühe või mitme ametikoha** täitmiseks (VMS § 177 lg 1¹).

Tähtajalise elamisloa alusel viibivale välismaalasele luuakse võimalus töötada Eestis ka **renditöötajana** kasutajaettevõtte juures töölepingu seaduse § 6 lõike 5 tähenduses (VMS § 176¹ lg 1). Muudatuse tulemusena on Eesti tööandjatel võimalus värvata välismaalasi personalirendiettevõtete kaudu. Elamisloa töötamiseks võib renditööks anda, kui Eestis registreeritud tööandja tegutseb **renditöö vahendajana** ning tööandjal on deposiidis vahendid vähemalt **kümne protsendi ulatuses töötasufondist**, mis tagaks renditööga seotud nõuete ja kohustuste katmise (VMS § 176¹ lg 2). Eesti Töötukassa loa taotlemisel hinnatakse renditöötaja värbamise põhjendatust - selgitatakse, kas **kasutajaettevõtja töökohta** on võimalik täita töökohale esitatavatele kvalifikatsiooni- ja kutsenõuetele vastava Eesti kodaniku, Euroopa Liidu kodaniku või Eestis elamisloa alusel elava välismaalasega ning kas töökohta täitmine välismaalasega on põhjendatud tööturu olukorda arvestades ja Eesti Töötukassa andmetele tuginedes (VMS § 177 lg 1²).

Lihtsustatud tingimustel (ilma Töötukassa loata ning palgakriteeriumita) on võimalik taotleda elamisluba töötamiseks välismaalasel, kes on omandanud Eestis rakenduskõrgharidus- või

bakalaureuseõppes, **bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel** põhinevas õppes, magistriõppes või doktoriõppes kõrghariduse (VMS § 181 lg 1 p 11).

Laieneb asutuste ring, kes saavad tuua **teadlasi lihtsustatud korras** Eestisse tööle. Lisaks positiivselt evalueeritud teadus- ja arendusasutustele saab tööandjaks olla **õppeasutus, kel on kehtiv institutsionaalne akrediteering või riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikku registrisse kantud asutus, kelle põhitegevusalaks on teadus- ja arendustöö** (VMS § 182 lg 1).

Eestisse tööle tulnud välismaalasel võimaldatakse kasutada oma teadmisi ja oskusi maksimaalselt ning nad võivad edaspidi töötada **samaaegselt mitme tööandja juures** tingimusel, et järgivad töötamiseks antud elamisloas kindlaks määratud tingimusi (VMS § 181² lg 1). Muud täiendavad nõuded mujal töötamiseks tunnistatud kehtetuks.

Tippspetsialisti tööle võtmisel ei nõuta, et äriühing peab olema Eestis registreeritud vähemalt 12 kuud, kui äriühingu **emaettevõtja** on tegutsenud vähemalt **12 kuud** ja emaettevõtja käive aastas on vähemalt **kümme miljonit eurot** (VMS § 181 lg 5¹).

Tähtajalise elamisloa töötamiseks võib anda ilma Eesti Töötukassa loa nõuet täitmata töötamiseks **valdkonnas**, milles on Eestis vaja **vähendada tööjõupuudust** ning võtta Eestisse tööle vajalike teadmiste ja oskustega välismaalasi, et soodustada Eesti majanduse, teaduse, hariduse või kultuuri arengut. Nimetatud valdkondadest loetelu võib kehtestada Vabariigi Valitsus korraldusega (VMS § 181 lg 8).

Välismaalasele antud tähtajalist elamisluba **ei tunnistata kehtetuks** 90 päeva jooksul välismaalase töötuks jäämise päevast arvates, kui tööandja ütles töölepingu erakorraliselt üles majanduslikel põhjustel töölepingu seaduse § 89 lõigetes 1 ja 2 sätestatud juhtudel (VMS § 189²).

Tööandja **usaldusväärse** kaotamisel tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise aluste puhul tehakse vahet imperatiivsetel asjaoludel ning olukordadel, kus haldusorganil on kaalutlusruumi (VMS § 180 lg 1 ja lg 2).

Töötamiseks elamisloa taotlemisel esitab välismaalane:

- 1) Taotlus – **NB! uus ankeetvorm**
- 2) lähedaste sugulaste ja perekonnaliikmete ankeet - **NB! uus ankeetvorm**
- 3) Riigilõivu tasumist tõendav dokument või andmed tasumise kohta
- 4) Foto
- 5) Lisadokumendid:
 - a. Välisministeeriumi akrediteeritud ajakirjanik – Välisministeeriumi poolt akrediteerimist tõendava dokumendi;
 - b. välismaalase loominguks tegevuseks Eestis – dokumendid või andmed, mis tõendavad taotleja erialast ettevalmistust või kogemust;
 - c. välismaalase teaduslikuks tegevuseks Eestis – teadusasutuse ja välismaalase vahel sõlmitud võõrustamislepingu koopia;
 - d. lähetatud töötaja – välisriigi töölepingu, ravikulukindlustuse lepingu, mis vastab välismaalaste seaduse §-s 120 sätestatud nõuetele, ja lähetust tõendavad dokumendid.
 - e. ekspert, nõustaja või konsultant – erialast ettevalmistust tõendava dokumendi;
 - f. välismaalane töötamiseks Eestis registrisse kantud eraõigusliku juriidilise isiku ja välismaa äriühingu filiaali juhtimis- või järelevalvefunktsiooni täitmise eesmärgil – juriidilise isiku tegutsemist tõendavad dokumendid.
 - g. EL sinise kaardi taotlemisel - pädeva asutuse hinnangu või otsuse välismaalase kõrgema kutsekvalifikatsiooni tunnustamise kohta või dokumendid, mis tõendavad välismaalase vähemalt viieaastast erialase töö kogemust.

Tööandja esitab PPA-le (NB! tegemist uuendusega, seni on taotleja pidanud esitama):

- 1) Kirjaliku kutse välismaalase tööle võtmiseks – **NB! uus ankeetvorm**
 - a. kutsele kirjutab alla esindusõigust omav isik
 - b. kutse ja vajadusel lisadokumendid edastatakse posti teel aadressil Pärnu mnt 139, Tallinn 15060 või elektrooniliselt aadressil ppa@politsei.ee
 - c. Kui kutsuja esitab kutse elektrooniliselt, peab see olema digitaalselt allkirjastatud.
 - d. Kutse kehtib kaks kuud andmise päevast arvates.
- 2) Eesti Töötukassa loa (välja arvatud juhul, kui vabastatud Töötukassa loa nõudest)
- 3) Lisadokumendid:
 - a. Renditöö - dokumendid, mis tõendavad, et tööandjal on deposiidis vahendeid vähemalt kümne protsendi ulatuses töötasufondist.
 - b. EL sinine kaart - vähemalt üheaastase kehtivusajaga töölepingu või tööpakkumise, millega väljendab tahet olla sõlmitava lepinguga õiguslikult seotud ja kohustub välismaalase vähemalt üheks aastaks tööle võtma sõlmitud lepingus või tehtud tööpakkumises kindlaks määratud kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvale töökohale.

4. Tähtajaline elamisloa ettevõtluseks

Tähtajalise elamisloaga ettevõtluseks välismaalastel ei ole enam Eestis töötamiseks piiranguid ega erisusi (VMS § 197 tunnistatud kehtetuks).

Ettevõtluseks elamisloa taotlemisel esitab välismaalane:

- 1) taotlus –**uus ankeetvorm!**
- 2) foto;
- 3) dokument, mis tõendab välismaalase Eestisse investeeritud kapitali ja välismaalase kontrolli all oleva kapitali suurust
- 4) äriplaani kirjeldus, millest nähtub vähemalt äriühingu või füüsilisest isikust ettevõtja nimi ja registrikood, äriidee, sealhulgas kavandatav tegevus, võimalikud kliendid ja tarnijad, arendusplaanid, ettevõtte käsutuses olev põhivara, käibevahendid, kasutatav tööjõud, samuti finantsprognoosid järgnevas kaheks majandusaastaks, sealhulgas kasumiaruande prognoos, bilanss, rahakäibe prognoos, samuti juhtimis- ja järelevalvefunktsiooni täitvate isikute elulookirjeldused ning taotleja põhjendus, miks tema Eestisse asumine on ettevõtlusele oluline;
- 5) dokument, mis tõendab taotleja legaalsel sissetulekul;
- 6) ravikulukindlustuse leping, mis vastab välismaalaste seaduse §-s 120 sätestatud nõuetele.

5. Kindlustusleping elamisloa taotlemisel

Välismaalaste seaduses täpsustuvad tingimused ravikulukindlustuse lepingule tähtajalise elamisloa taotlemisel.

Välismaalane, kes taotleb elamisloa või elab Eestis, on kohustatud sõlmima järgmistele tingimustele vastava ravikulukindlustuse lepingu:

- leping sõlmitakse kindlustusandjaga, kellel on õigus kindlustada Eestis asuvat ravikulukindlustuse kindlustusriski;
- kindlustusjuhtumiks on lepingu alusel kindlustatud välismaalasega kindlustusperioodil toimunud ootamatu ja ettenägematu haigestumine või õnnetus;
- kindlustusandja on kohustatud kindlustatud isikule hüvitama kindlustussumma ulatuses haiguse või õnnetuse tagajärjel tekkinud meditsiiniliselt vajalikud ravikulud ning ambulatoorsete uuringute kulud, mida tehakse kindlustusjuhtumi tuvastamiseks ja ravi määramiseks;

- kindlustussumma aastase kindlustusperioodi kohta on vähemalt 6000 eurot; kui pooled on kokku leppinud võlaõigusseaduse § 558 lõike 1 tähenduses ooteajas, ei või see olla pikem kui kaks kuud;
- leping jõustub elamisloa andmisest arvates ja lõpeb elamisloa kehtivusaja lõppemisega, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti;
- kindlustuskaitse kehtib Eestis (VMS 120 lg 1 p 1-7).

Välismaalasel peab olema nimetatud tingimustele vastav kindlustusleping kogu elamisloa kehtivuse ajal (VMS § 120 lg 2).

Välismaalasel ei ole kohustust vastavat kindlustuslepingut omada välislepingus sätestatud juhul või juhul, kui ta on ravikindlustuse seaduse kohaselt kohustusliku ravikindlustusega kindlustatud isik (VMS § 120 lg 9).

Eesti Kindlustusseltside Liidult info kohaselt hakkavad VMS-i nõuetele vastavat ravikulukindlustuse lepingut pakkuma AS Inges Kindlustus, ERGO Life Insurance SE Eesti filiaal ja Salva Kindlustuse AS. Samas võib elamisloa taotlemiseks vajaliku kindlustuslepingu sõlmida ka väljaspool Eestit tegutsevate kindlustusfirmade juures, kui leping vastab VMS § 120 sätestatud tingimustele.

Finantsinspektsiooni kodulehelt leiab Eesti kahjukindlustusseltside, piiriülese kahjukindlustusega tegelejate ning filiaalide nimekirjad:

<https://www.fi.ee/index.php?id=1768>

<https://www.fi.ee/index.php?id=1974>

<https://www.fi.ee/index.php?id=2275>

6. Eestis viibimine elamisloa taotlemise ajal

Välismaalaste, kes taotlevad elamisloa kehtivusajal või VMS § 43 lg 4 ja 5 sätestatud tähtaja lõppemisel elamisloa pikendamist, **uut tähtjalist elamisluba** või pikaajalise elaniku elamisluba, viibimine Eestis on seaduslik tema taotluse läbivaatamise ajal (VMS § 130).

7. Eemalviibimise registreerimine

Eestist eemalviibimist on võimalik registreerida ka juhul, kui välismaalane kavatses viibida ajutiselt välisriigis ettevõtlusega tegelemise eesmärgil (VMS § 253 p 2¹).

8. Ajutine viibimisõigus pärast elamisloa kehtivusaja lõppemist

Eestis tekib ajutine viibimisõigus välismaalastel, kelle tähtjaline elamisluba lõpeb tähtaja saabumisel (VMS § 43 lg 1 p 8). Ajutine viibimisõigus on reeglina järgneva **90** päeva jooksul elamisloa kehtivusaja lõppemise päevast arvates (VMS § 43 lg 4). Tähtjalise elamisloaga õppimiseks või töötamiseks teadlasena või õppejõuna kehtivusaja lõppemise korral on välismaalasel ajutine viibimisõigus järgneva **183** päeva jooksul (VMS § 43 lg 5).

Tingimuseks on välismaalase tähtjalise elamisloa kehtivusaja lõppemine **tähtaja saabumise tõttu**. Kui tähtjaline elamisluba tunnistati kehtetuks, siis nimetatud viibimisõigus ei järgne.

Oluline on meeles pidada, et nimetatud ajutine viibimisõigus kehtib vaid Eestis ning välismaalastel ei ole sellel alusel õigust viibida ega siseneda teistesse Schengeni riikidesse. Ennekõike on vastav seadusemuudatus mõeldud välismaalaste jaoks, kes plaanivad pärast olemasoleva elamisloa lõppemist edasi Eestisse elama jääda, kuid kellel ei ole kohe võimalik uuel alusel elamisluba taotleda.

Kui välismaalasel on võimalik, siis eelistatult tuleks endiselt uus elamisloa taotlus või elamisloa pikendamise taotlus esitada vähemalt kaks kuud enne olemasoleva elamisloa lõppemist, et mitte jääda ilma kehtiva elamisloakaardita Eestisse viibima!

9. Tööandja teavitamiskohustus

Tööandjal ei ole VMS § 285 lg 1 sätestatud teavitamiskohustust andmete osas, mis ta on registreerinud töötamise registris (VMS § 285 lg 2¹). Töötamise registris registreeritavad andmed välismaalase kohta: <http://www.emta.ee/index.php?id=36108>.

10. Tööandja kohustus seoses välismaalase Eestis töötamisega

Tööandja on kohustatud kontrollima, et tema juures töötaval välismaalasel oleks **Eestis viibimiseks ja töötamiseks** õiguslik alus (VMS § 286 lg 1).

Tööandjal on keelatud sõlmida lepingut töötamiseks välismaalasega, kellel puudub õiguslik alus **Eestis viibimiseks või töötamiseks** (VMS § 286 lg 2).

Tööandja on kohustatud lõpetama lepingu välismaalasega, kellel puudub õiguslik alus **Eestis viibimiseks või töötamiseks** (VMS § 286 lg 3).

Tööandja on kohustatud säilitama välismaalase töötamise ajal ja kümme aastat pärast välismaalase töötamise lõpetamist koopiaid andmetest ja dokumentidest, mis tõendavad välismaalase Eestis töötamise õigusliku aluse olemasolu tema töölevõtmisel ja töötamise ajal (VMS § 286 lg 4).

11. Ankeedid

- Muutuvad kõik välismaalaste ankeedid. Siseministerium on põhjalikult hinnanud elamisloa menetluses kogutavaid andmeid ning alates 01.01.2016 kehtivad uued ankeedid.
- Ankeedid on edaspidi eraldi kolmes keeles. Seega taotleja valib, kas täidab eesti, inglise või venekeelse ankeedi. Tänu sellele on ankeedid lihtsamini loetavad ja lühemad.
- Tähtajalise elamisloa ja tähtajalise elamisloa pikendamise taotlemiseks on eraldi ankeedid.
- Elamisluba õppimiseks ja töötamiseks taotlemisel on muudetud põhimõtteid, mis andmeid peavad esitama kutsujad ja mida taotleja.
- Tööandjad ja õppeasutused peavad alates 01.01.2016 edastama elamisloa menetluses kutse ise otse Politsei- ja Piirivalveametile kas **posti** (Pärnu mnt 139, Tallinn 15060) või **emaili teel** (ppa@politsei.ee) ning elamisloa taotlejal ei pea kutset kaasas olema taotluse esitamisel.

Muudatusi on ka muudes valdkondades – näiteks lisandub uus tähtajalise elamisloa taotlemise alus „püsivaks Eestis elamiseks“, muutuvad elamisluba abikaasa juurde elama asumiseks kehtivusaja määramise põhimõtted.

Täpsem info:

PPA kodulehel <https://www.politsei.ee/> (muudatused esitatavate dokumentide loetelus ja uued ankeedid lisatakse alates 01.01.2016)

Kliendiinfo telefonil **612 3000** (E-P kl 8-19)

Email: info@politsei.ee